સોળ વરસની સતી

અને

નવ વરસનો પતિ

લેખક

મગનલાલ બાપુજી ગોધરાવાળા

[illegible] પ્રસિદ્ધ કર્તા

બુકસેલર જદુલાલ નારણદાસ ચોકસી

મુ. નડીઆદ

ભાગ ૧-૨

કીમત રૂ ૦-૧૯.

પ્રેમી યુગલના સુખી સંસારનું સારૂં પરીણામ.

સર્વ હક્ક લેખકને સ્વાધીન છે.

આવૃત્તિ ૩. પ્રત ૮૦૦૦. સન ૧૯૨૩.

આ પુસ્તક ફેરી કરનારાઓને સસ્તા ભાવથી આપવામાં આવશે.

શ્રીહરિ

સોળ વરસની સતી
અને
નવ વરસનો પતિ

ઉર્ફે

બાળલગ્નનો બળાપો

ભાગ – પહેલો

રાગ – બારમાસી

અરેરે સોળ વરસે, વીવા કર્યો તો હરશે;
માબાપ તો હુલાસી, મુજને અતી ઉદાસી– ૧

મારી બહાર જાન આવી, સખીઓ તે જોઈ આવી;
કે કંથ ઉમર નાની, કાઢીશ ક્યાં જુવાની– ૨

આ વાત સાંભળીને, પછી હું મુંઝી ખાઇને;
ઓ ઇશ કેમ કરવું, મુંઝાઇ મારે મરવું- ૩

મારે જુવાની તાનો, પિયુડો મારો નાનો;
માબાપે કીધું ભુંડુ, સોધ્યુ ના જોડું રૂડું- ૪

હું કહેતી'તી ફુગીયામાં, કે જઈશ સાસરામાં;
ત્યાં જઇને રંગ મણું, પણ આવું નહોતું જાણ્યું -૫

માબાપે ઉંધું કીધું, તેને કરવું મારે સીધું;
કરી હર્ષથી સામૈયું, ફરી બહાર સર્વે ગયું- ૬

ગયાં સર્વે મને મેલી, હું ઘરમાં એકેલી;
વીચારમાં થઇ ઘેલી, હું દુઃખમાં ડુબેલી- ૭

મને વાર નથી મરતાં, પણ આપઘાત કરતાં;
અવતાર સાત આવે, આ એકે પાર આવે- ૮

જેવી પ્રભુની મરજી, એ વાત એણે સરજી;
એવું મનમાં વિચારી, બેઠી જઇ અગાસી- ૯

જોઉં જાન ચાલી આવે, ગોરીઓ ગીત ગાવે;
મને નયને નીર આવે, ઉદાશી ઉપજાવે- ૧૦

ગઇ જાન સૌ ઉતારે, જમવા સહુ પધારે;
વિચારના વીચારે, હું રોઉં વારે વારે- ૧૧

પછીજ માંયરામાં, હું બેઠી તેની સામે;
નીરખીને નાનું બાળ, અંગે ઉઠે છે ઝાળ- ૧૨

હું ઉઠી જ્યારે પરણી, નવ વાત જાય વરણી;
મને અતી રે બળાપો, કોને કહું કહાપો- ૧૩

હું બનીતી દીવાની, થઈ જાન ચાલવાની;
સરવેજ રાડ પાડે, બેસો વહુજી ગાડે- ૧૪

કે જઈને ગાડે બેઠી, પુરી ચીન્તામાં પેઠી;
હૈયું ભરાઈ જાતું, કે મુજને ન રહેવાતું- ૧૫

નીરખીને મારૂં મુખ, સૌ કે છે શું છે દુઃખ;
પીયર છે પનોતું, વળી સાસરૂં છે સોતું- ૧૬

લાજું જવાબ દેતાં, ઉપડે ન જીભ કેતાં;
બીજાં શું જાણું મારૂં, હું ક્યાં જઈ ઉગારૂં- ૧૭

હું એને નથી રોતી, પણ કંથ સામું જોતી;
અરેરે નાનું બાળ, હજુ વહે છે લાળ- ૧૮

અરે આનામાં શું છે, એ સંગ માણવું છે;
કેવાં નશીબ બળીયાં, આશા થયાના પડીયાં- ૧૯

રસ્તે આવું હું રોતી, એમ સાસરામાં પોતી;
નણદીઓ મારી સાથે, મુને ઝાલી એક હાથે- ૨૦

વહુ હવેલી જુવો તો, ઠાલાંજ શું રૂવો છો;
પઇસા અહીં છે પુરા, વઇભવ નથી અધુરા- ૨૧

કેવા દીસે કબાટ, ખાસા પડેલા ખાટ;
વિવિધ નવ રંગ, જુઓ પઠ્યા પલંગ- ૨૨

જોઇને આવું સુખ, વીસારી મેલો દુઃખ;
શા માટે રે રડો છો, કાંઈ અમને કહો છે.- ૨૩

એવું જ કીધું જ્યારે, કેતી હતી હું ત્યારે;
શરમાણી ખુબ ચીતે, કહેવું ન એવી રીતે- ૨૪

આ દુઃખ ક્યાં બતાવું, કોને કહુંજ આવું;
પણ જાણ્યુ મનઠામાં છે આગ તનઠામાં- ૨૫

બળી માળ ને હવેલી, ભલે બળી જાય વેલી;
મને સાસરૂં છે સુળી, પઇત્રામાં સુક પુગી- ૨૬

જોઇને આ કબાટ, મુને થાય છે ઉચાટ;
તારી ખાટ્ય નાખ ખુણે, મને દુઃખ આવી પુણે-૨૭

વિવિધ આ પલંગ, જોતાં નથી ઉમંગ;
તારો ભાઈ નાનો બાળ, દેખી ઉઠે છે આગ- ૨૮

પણ મન માન્યો સ્વામી, હે દઇવ હું ન પામી;
મેં વરત નહીં કરેલા, બહુ પાપ તો ભરેલાં- ૨૯

પછી નણુદી મારી બોલી, વહુ જાવ બાર ખોલી;
જઇ સુઇ તો રહોને, ઉદાસી મુકી દોને— ૩૦

હું ગઇ ત્યાં ઉમંગે, પોઢયા પિયુ પલંગે;
જઈ ગોદડું મેં તાણ્યું, પિયુડે મારે જાણ્યું—૩૧

સામી ઉભેલી જોઇ, શું ચુડ આવી કોઈ;
મને જાણી એણે ભુત, કર્યું જ એણે તુત— ૩૨

તેણે તર્ત રાડ પાડી, તું તો હોઠ મારી માડી;
કે વોય મારા બાપ, આ કયાંથી આવ્યું પાપ—૩૩

હું બોલું થોડી થોડી, નણુદીજ મારી દોડી;
મારા ભાઇને આ મારે, કોઇ આવો આની વારે—૩૪

પોતેજ મોટી થઈ છે, એની બુધ્ધી ફરી ગઇ છે;
એમ બાર વાત થાયે, મારૂં દીલ બહુ મુંઝાયે—૩૫

આ દશા કેમ થાશે, અહીં લાજ મારી જાશે;
શરીર મારૂં ધ્રુજે, વીચાર તો ન સુજે— ૩૬

ભલે થાય જે થવાનું, કરી કાઢયું મેં ખાવાનું;
પીયરથી જે લાવેલી, દીધું પલંગ મેલી— ૩૭

વસ્તુ ખાવાની ઝાઝી, તે દેખી થયો રાજી;
એમ કહીને મેં ચખાડયું, હવે રાડ નહીં જ પાડું—૩૮

ખાતાં ખાતાં તે બોલ્યો, તમે કોણ છો તે બોલો;
તું શીદ આંહી આવી, તે દે મને બતાવી— ૩૯

રે શો જવાબ દેવો, કાંઇ ન જાણું એવો;
અરેરે ! છેક નાનો, બહુ વારે રહ્યો છાનો— ૪૦

વીચાર ઠીક કીધો, જવાબ ઠીક દીધો;
કહ્યું મેં વીચારી, હું નારી છું તમારી— ૪૧

હું આવી છું ઉમંગે, સુવા તમારી અંગે;
રમોને રૂડે રંગે, પ્યારા પિયુ ઉમંગે— ૪૨

તું શું રમત લાવી, તે દે મુને બતાવી;
તું આવી ફોસલાવા, પેંડા પુરા દે ખાવા— ૪૩

રમતની નથી ખામી, તમે ખાઓ મારા સ્વામી;
બહુ પ્યારથી જણાવ્યું, રમત રૂડી ગણાવું— ૪૪

સોળ સોગટાંને પાસા, રમવા કર્યા છે ખાસા;
ચોપાટ છે આ પાસે, રમીએ આપણુ સાથે— ૪૫

તેમાં જે કોઇ હારે, પ્રભુ ચઢે તેની વારે;
નાખોને દાવ સ્વામી, કાંઇ ન રાખો ખામી— ૪૬

રમતાં રમતાં રૂએ, ટગમગ સામું જુવે;
નીરખીને મારૂં મુખ, અતીશે લાગે દુઃખ— ૪૭

આવા કજોડ સ્વામી, અક્કલ તણી છે ખામી;
એ બેઠા બેઠા રૂવે, વળી મારા સામું જુવે- ૪૮

સમજ્યો ન કાંઈ બાળ, મને અંગે ઉઠી ઝાળ;
આ સાથે રે'વું વાસો, ઉંડો મુકયો નીસાસો- ૪૯

શી વાત કહુંજ એની, લાંબી કથા જ તેની;
નથી કહીજ જાતી, નથી છાતીમાં સમાતી- ૫૦

તું બહુજ મારી પ્યારી, તેથી તને ઉચ્ચારી;
જો બીજે કાને જાશે, ફજેતી મારી થાશે- ૫૧

આ એક દીન ખાસો, એવો બન્યો તમાસો;
હસવું ને બીજી હાણ્ય, એ વાત આવી જાણ્ય- ૫૨

સૌ ગયા ગામ મેલી, હું ઘરમાં એકેલી;
પીયુ ગયેલ રમવા, તે વખતે આવ્યા જમવા- ૫૩

આવીને તાણ્યો છેડો, મુકયો ન મારો કેડો;
તું આપ મને ખાવા, નહી તો ન દઇશ જાવા- ૫૪

બ્રાહ્મણ આવ્યો માંગવાને, હું લાગી ભાગવાને;
આવી ઉભો ફળીમાં, કે બાઇ તું તો બીમા- ૫૫

હું બીને નથી જાતી, પણ ખુબ શરમાતી;
માગે પિયુડો ખાવા, દે તો હઉંજ જાવા— ૫૬

મુકાવ્યો મેં તો છેડો, તોયે ન મુકયો કેડો;
એ રાડ પાડી રૂવે, બ્રાહ્મણ ઉભો જોવે— ૫૭

બ્રાહ્મણ વચન કે આવાં, એને આપો બેન ખાવા;
બાળકની હઠ એવી, પણ માની હઠ કેવી— ૫૮

બ્રાહ્મણની શુણી વાણી, મુકયો નીસાસો તાણી;
હું શું દઉં જવાબ, એ છોરૂનો છે બાપ— ૫૯

શરમાણી મનમાં તો, આપી કયો મેં જાતો;
આશીષ આપે આવી, લખ્યું હશે જે ભાવી— ૬૦

આતા બને તમાસા, તેથી નાખું નીસાસા;
તુજ પાસ વાત થાય, બીજે તે કયાં કહેવાય—૬૧

મગનની સુણી વાણી, તમે સમજો સૌ પ્રાણી;
અપુર્ણું રહેલી વાત, કહેવાસે બીજે ભાગ— ૬૨

ભાગ – બીજો

રાગ બારમાસી

નણંદીની સાથે રહું છું, દુઃખોમાં ડુબી જઉં છું;
સંસાર ચીત્ત છોડી, પ્રભુમાં ચીત્ત જોડી– ૬૩

વળી મનમાં વિચારૂ, ઠરવાનું નથી બારૂ;
વીરહની અકળામણુ; હું ક્યાં જઇને કાઢું– ૬૪

પ્રીતમનું દુઃખ ભારી, પ્રભુ ચઢજો મારી વારી;
સ્વામી છે મારો છોટો, માટે કરી દો મોટો– ૬૫
એમ કહીને રોઉ, પ્રીતમના સામું જોઉં;
ઉભો તો બાની પાસે, તે દેખી મુને નાસે– ૬૬

વળી દેખી તેના ચાળા, મારા મન બળે લાળા;
એ વાત ઉર વિચારી, પકડીતી વીષ ઝારી– ૬૭

આમાં વાંક નથી મારો, મુજ પીતા હત્યારો;
નાંકરી કજોડ આપી હાથે બન્યો છે પાપી– ૬૮

માતાના મન સાંધી, તો નાંખી મને બાંધી;
નાના પતિની સાથ, ઝલાવ્યો મારો હાથ- ૬૯
પતીને સમજાવ્યો, તોય ભાનમાં ન આવ્યો;
મને બા કહી બોલાવે, મારી પુઠળે તે આવે- ૭૦
સખી તું દુર થાને, ઘરમાંથી બહાર જાને;
વળી સુણી મારી વાતે, કરવા દે આપઘાતે- ૭૧
મને દુઃખ પડે છે બહુએ, હું ક્યાં જઇને કહુએ;
પતી તણા વીયોગ, શી રીતે હવે સહીએ- ૭૨
માટે સખી ઓ મારી, બંધ કરને તું બારી;
સંસારથી જવાની, આવી છે મારી વારી- ૭૩
મુજ માતા પીતા એવાં, દુનીઆમાં જેવા જેવાં;
છુપેલા દેવ પુજી, ફરી માગી લેવા જેવાં- ૭૪
કુદરત અપાર ખુબી, માટે આવી તું ઉભી;
પણ પ્રાણનાથ મારા, છે મુજને તારનારા- ૭૫
આવો ને મારા સ્વામી, રાખો જરા ન ખામી;
દુઃખી છે દીન દારા, દીલદાર યાર મારા- ૭૬

તારા ફોટા જ્યારે દેખું, ત્યારે વાત એમ પેખું;
ઓ વાલા આવો પાસે, પુરોને મનની આશે- ૭૭

મને શીદ આમ બાળો, આવીને હવે ઠારો;
મારાં મરજો માને બાપે, મેં શું કર્યાં ત્યાં પાપે-૭૮

વળી પરણી માથાં કાપ્યાં, નવ સુખ મને આપ્યાં;
મારા સુખના સમયે, તેં દુઃખ મારાં માપ્યાં- ૭૯

ઉંચી છે તારી મેડી, કુળવાન તારી પેઢી;
તે સર્વે અહીંયાં રહેશે, નવ દુઃખ મારૂં લેશે- ૮૦

સરવે વાતે સુખી, પણ એક વાતે દુખી;
તે મન મારૂં જાણે, પીયુ દયા ન આણે- ૮૧

એમ કહીને બાર બેઠી, પછીથી ઘરમાં પેઠી;
પાણીલાં ભરવા કાજે, પ્રીતમ મળ્યા ત્યાં આજે-૮૨

મેં હાથ તેનો ઝાલ્યો, પણ તે જરી ન હાલ્યો;
ઉપરથી બુમ પાડી, મારી આબરૂ બગાડી- ૮૩

તેથી હું ગભરાણી, ખુણે જઈ છુપાણી;
સાસુડી મારી ખાશે, અરેરે કેમ થાશે- ૮૪

જાણ્યું તું જઇ જમીશું, નીજ સાથમાં રમીશું;
ત્યાં જઇને સુખ માણ્યું, તે લોકે સર્વે જાણ્યું- ૮૫

ખુણામાં બેસી રોઉં, ફરી આડી અવળી જોઉં;
વીધીએ લખેલું દુઃખ, તો ક્યાંથી મળે સુખ- ૮૬

પછી મનમાં મુંઝાઉં, શી રીતે બહાર જાઉં;
જો આજ નહી જવાયે, સાસુજી ગુસ્સે થાયે- ૮૭

ફરી કરી વીચાર, નીકળી હું તો બહાર;
તેવામાં નણદી બોલી, મારા ભાઇને શું મારે- ૮૮

વળી સુણી તેની વાણી, હું બહુ થઇ દીવાની;
સઉ વાત મનમાં લાવું, પણ કોને કહું હું આવું- ૮૯

પીએર રહિને મેં તો, અધીક સુખ માણ્યું;
સાસરીએ પડશે દુઃખ, મેં તેવું નોતું જાણ્યું- ૯૦

વળી ગમતું નથી ખાવું, અરે શરીરે નાવું;
મને ઉંઘ નવ આવે, ઉદાસી ઉપજાવે- ૯૧

નીંદ્રા દેવીને તાબે, પ્રીતમ તેં થયાતા;
મારા મનના ઉમળકા, મુજ મનમાં રહ્યાતા- ૯૨

પછી હું જઇને બોલી, દરસન દીયોને સ્વામી;
પડદો દીયોને ખોલી, નવ રાખો જરી ખામી- ૯૩

તોયે ન સામું જુએ, પડયો પડયો તે રૂએ;
તે દેખી હું ઠરૂં છું, નીજ સાથમાં રહું છું- ૯૪

દીલ માંહી દુઃખ સાલે, હીંમત કોઇ ન આલે;
મૂર્છા ખાઇ પડતી, દીન રાત રહું હું રડતી- ૯૫

મરજો કુટુંબ કબીલો, મરજો ભાઈ છબીલો;
ઉદર પોતાનું ભરવા, તે પડયો વચ્ચે નડવા- ૯૬

પુત્રનું ભલું કરવા, માબાપ પડયાં આડે;
પોતાનું ભલું કરવા, દીકરીને નાંખી ખાડે- ૯૭

આ જગતમાં હમોને, કો નથી તારનારો;
ઓ પ્રભુ આવ વારે, આવ્યો છે તારો વારો- ૯૮

માબાપે જન્મ આપી, મને દુઃખમાં છે નાંખી;
સાસુ અને નણંદના, દુકારા રહી છું સાંખી- ૯૯

બધી હમારી વાતો, નણંદીને જ્યારે કીધી;
ત્યારે ઉપરથી ગાળો, બે ચાર મુને દીધી- ૧૦૦

કઠ્ઠ છે પ્રભુજી મારા, શું જીંદગીને બાળા;
કા રીતે હું ન ફાવી, તેં મુજને છે તાવી- ૧૦૧

માટે બતાવો રસ્તો, આવે પીયુજી હસ્તો;
સૌ દુઃખ મારૂં તારી, મુજને લીએ ઉગારી- ૧૦૨

શરીર સૌ સુકાઇ, ખોખું થયું છે ખાલી;
તાકાત ન રહીરે, વીના મોતથી મરીરે- ૧૦૩

વળી નીશાળે જાતો, લેઇ રેવડી તે ખાતો;
તે ઘેર આવી કહેતો, મારે છે મુજને મેહેતો- ૧૦૪

આ બોલ સાંભળીને, ઘણી હું મનમાં લાજું;
જરી જો વચ્ચમાં બોલું, રે હાડકું ન સાજું- ૧૦૫

સાસરીએ સાત માસ, રહી હતી હું જ્યારે;
માબાપે મન વીચારી, આણુ કીધુતું ત્યારે- ૧૦૬

પીયરમાં જઇને ભોજાઈ, હતી જે શાણી;
સાસરીઆ કેરા દુઃખની, વાતો કહી મેં છાની-૧૦૭

ભોજાઇ હતી જે ડાહી, સમજીને આવી આંહી;
મુજને શીખામણ દેવા, તે વાત બેઠી કે'વા- ૧૦૮

સતિ મીરાંના દુઃખનો, ચીતાર તેને કીધો;
બળેલા મારા જીવને, દીલાસો તેણે દીધો– ૧૦૯

બીજે ચીતારે તેણે, દયમંતીને દેખાડી;
મારા હૃદયને એવી, ધીરજની છાપ પાડી– ૧૧૦

દયમંતી સતી શાણી, પ્રિતમે વન આણી;
તોયે તે નવ છોડે, સ્વામીની સંગ દોડે– ૧૧૧

માટે ઓ બેન મારી, હીંમત શું તું હારી;
આ દુઃખ શું તું માને, કયાં ગઈ છે તારી સાને–૧૧૨

એમ કહી ભોજાઇ, મુને હીમત ઘણેરી આલી;
રડતી મુને જોઇને, નીજ બાથમાં તો ઘાલી– ૧૧૩

ભોજાઈ ઠપકો દીએ, મુજ મન બહુ બીએ;
પસ્તાઇને શું કરશો, મુંઝાઇ રોજ મરશો– ૧૧૪

દયમંતી જુઓને, પતિની સંગ ગઇતી;
અરે અર્ધ વસ્ત્રી છતાં, નિજ સાથમાં તે રહીતી–૧૧૫

નળરાય તેહને તો, મુકીને ગયો નાસી;
પણ સતિ સુખ માણી, શોધી રહીતી ખાસી- ૧૧૬
કરતી હજારો વ્રત તે, શીદને ગયાં ધોવાઇ;
એ સર્વે ઇશ જાણે, તુજ કર્મની નવાઇ- ૧૧૭
જેનો અપાર મહીમા, મોટો રહ્યો છવાઇ;
કુલટાઓ સુખ માણે, તુજ કર્મની નવાઇ- ૧૧૮
દીકરીને દુઃખ શું છે, તે તો કોઇ ન જાણે;
ગૃહસ્થો થવા તણા, તે વીચારો ઉર આણે- ૧૧૯
હવે ઓ બેન મારી, કહું છું કથા હું સારી;
છે સર્વે વાતે સુખ, પ્રીતમ ભારી દુઃખ- ૧૨૦
મગન તો પુછે છે, શી રીતે તો રહેશે;
બાકી રહેલું એનું, ત્રીજા ભાગમાંહી કહેશે- ૧૨૧

ઉમરેઠ ભટવાડી પોળને નાકે આવેલા સરસ્વતી પ્રીં. પ્રેસમાં રતીલાલ
બાળકૃષ્ણ ત્રીવેદીએ છાપી. અને બુકસેલર જદુલાલ નારણદાસે
નડીયાદમાં સ્વામીનારાયણના મંદીર આગળથી પ્રસીદ્ધ કરી.

આ ટાઈટલ 'મહેશ' પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ, (ગાયવાડી, ગીરગામ રોડ, મુંબઈ-૪) માં ગુણવંતલાલ છોટાલાલ દેસાઈએ છાપ્યું છે.